

Ieder kind heeft het recht om kansrijk op te groeien

Input Nji verkiezingsprogramma's gemeenteraadsverkiezingen 2022

Ieder kind heeft recht om veilig, gezond en kansrijk op te groeien. Daar werken professionals, zorgaanbieders en gemeenten in ons land hard aan, samen met de kinderen zelf en hun ouders. Helaas is dat niet altijd even makkelijk. Gemeenten zien zich geconfronteerd met forse financiële tekorten, met wachtlijsten voor specialistische zorg en de coronacrisis, waardoor meer jongeren in een kwetsbare positie terecht zijn gekomen.

Snelle oplossingen voor deze vraagstukken bestaan er niet. Maar wat werkt dan wel? Vanuit wetenschappelijke kennis, praktijkkennis en ervaringskennis doet het Nederlands Jeugdinstuut daar onderzoek naar. In deze notitie delen we de kennis die we uit dit onderzoek hebben opgedaan. Wat werkt om een sterk lokaal jeugdveld te realiseren? Hoe kunnen we er daadwerkelijk voor zorgen dat ieder kind kansrijk kan opgroeien? Met deze notitie willen we lokale politieke partijen helpen om goede afwegingen en onderbouwde keuzes te maken voor hun verkiezingsprogramma's. Kijk ook op [onze website](#) voor concrete voorbeelden van succesvol jeugdbeleid.

De kennis presenteren we aan de hand van drie actuele vraagstukken waar gemeenten mee worstelen:

1 Hoe kunnen gemeenten jongeren optimaal ondersteunen?

De traditionele rol van de gemeente in de jeugdhulp is een sturende door middel van controle en toezicht tot verantwoording. Daarom gaat er vooral veel aandacht naar de financiële tekorten, terwijl gemeenten zoveel meer mogelijkheden hebben om kinderen, jongeren en gezinnen te ondersteunen. Om de jeugdzorg financieel beheersbaar te maken, is er een ander soort rol nodig. Eén waarbij de gemeente meer als regisseur optreedt en een krachtig netwerk vormt met de maatschappelijke partners om zich heen. Een netwerk dat gezamenlijk sturing geeft aan de ontwikkeling en uitvoering van het jeugdbeleid. Momenteel zien we dat veel gemeenten worstelen met de vormgeving van hun rol en hun positionering binnen het maatschappelijke krachtenveld. Door die regisseursrol op te pakken, kan jeugdbeleid effectiever en efficiënter worden ingezet. Juist door hun positie optimaal te benutten te midden van andere belangrijke partners bij het opvoeden en opgroeien.

[Meer informatie over leiding geven aan de transformatie >](#)

Wat weten we dat werkt?

- Dat de gemeente en de belangrijkste partners gezamenlijk een duurzame visie opstellen over hoe kinderen en jongeren zo kansrijk mogelijk kunnen opgroeien, met leidende principes die richting geven aan het beleid. [Meer informatie](#)
- Dat er een nauwe samenwerking plaatsvindt tussen de gemeente en de lokale partners, die een rol spelen in het leven van kinderen en jongeren. Denk aan partners als de kinderopvang, het onderwijs, de jeugdgezondheidszorg, huisartsen, en sport- en cultuurverenigingen. Wat is er beter dan samen het jeugdbeleid vorm te geven en te regisseren? [Meer informatie](#)
- Dat er binnen de gemeente een brede blik bestaat op jeugdbeleid, in samenhang met het beleid voor kinderopvang, onderwijs, arbeidstoeleiding en gezinsondersteuning. Binnen de gemeente is sprake van integrale beleidssturing.
- Dat er op het gebied van specialistische hulp (boven)regionaal wordt samengewerkt. Vanwege de beperkte vraag is het immers efficiënter om samen met meer gemeenten in te kopen. Dit vraagt om aansluiting bij regionaal opererende partijen zoals de GGD/jeugdgezondheidszorg, Veilig Thuis en het onderwijs.

- Dat er zicht is op de vragen en problemen waar kinderen, jongeren en gezinnen in een bepaalde wijk tegenaan lopen. Dat kan door samen met lokale partners belangrijke feiten, cijfers en kwalitatieve informatie in kaart te brengen en te duiden. Op grond daarvan kunnen zij samen voor die wijk doelen formuleren.
- Dat gemeenten de resultaten van dit beleid ook samen met de betrokken partners evalueren: door de effecten te meten, daarover samen in gesprek te gaan en verbeteringen in gang te zetten. [Meer informatie](#)

2 Hoe kunnen gemeenten voorkomen dat kinderen en jongeren ten onrechte in de jeugdzorg terechtkomen?

Kreeg twintig jaar geleden nog 1 op de 27 kinderen jeugdzorg, inmiddels is dat 1 op de 8. Eén van de verklaringen daarvoor is dat prestatiedruk en de hoge geluksnorm in onze samenleving zijn toegenomen. Daardoor worden gewone obstakels bij het opgroeien en opvoeden sneller als probleem gezien. Gevolg: meer kinderen en hun ouders doen een beroep op professionele hulp.

Dit vraagt aan de ene kant om een debat over de vraag wanneer jeugdzorg nodig is. Aan de andere kant vraagt het om een lokaal jeugdbeleid, waarbij de directe omgeving van gezinnen een belangrijke rol heeft bij het kansrijk opgroeien van kinderen en jongeren. Ook de inzet van effectieve preventie en een sterke eerstelijns dragen daaraan bij. Door de oplopende tekorten in de jeugdzorg komen gemeenten nu echter nauwelijks toe aan het realiseren van samenhangend jeugdbeleid. De aandacht gaat vooral uit naar de intensievere hulp. Hierdoor komt de vernieuwing van het jeugdveld moeilijk van de grond en ligt een verdere stijging van kosten op de loer. **Hoe kan een gemeente deze cirkel doorbreken?**

[Meer informatie >](#)

Wat weten we dat werkt?

- Dat er een sterke pedagogische basis en effectieve preventie zijn binnen de gemeente. Dit betekent dat ouders terecht kunnen met opvoedvragen bij medeopvoeders zoals familie, burens, leraren, de kinderopvang en lokale sport- en cultuurverenigingen. Een sterke basis zorgt er immers voor dat ouders steun ervaren bij het opvoeden en dat alledaagse hulpvragen

niet onnodig meteen als jeugdzorgproblemen worden gezien. Daar vinden zij de opvoedsteun waar ze behoefte aan hebben. Door de inzet van effectieve preventie kunnen gemeenten bovendien beginnende problematiek in goede banen leiden en voorkomen dat problemen terugkomen. [Meer informatie over sterke basis](#) | [Meer informatie over preventie](#)

- Dat er maatschappelijk debat wordt gevoerd met jongeren, ouders, lokale partners en zorgaanbieders over de vraag welke strubbelingen horen bij het opvoeden en opgroeien en wanneer een beroep op jeugdzorg op zijn plaats is. Wat onder jeugdzorg valt, is namelijk niet vastgelegd in de wet maar staat open voor interpretatie. Ga lokaal het gesprek aan over de vraag hoe wij willen dat onze kinderen opgroeien. Hoe kijken we aan tegen de uitdagingen van opvoeden en opgroeien? Voor wie vinden wij dat de jeugdzorg is bedoeld?
- Dat er een sterke eerstelijns is, die adequaat reageert op vragen van kinderen, jongeren en gezinnen en zo nodig doorverwijst naar intensievere hulp of basisvoorzieningen. Geef goed opgeleide professionals een vaste plek op plaatsen waar veel kinderen, jongeren en opvoeders komen. Zo kunnen ze hulpvragen tijdig ondervangen, wat het beroep op gespecialiseerde hulp zoveel mogelijk beperkt.

3 Hoe kunnen gemeenten ervoor zorgen dat jongeren effectieve ondersteuning krijgen?

De kinderen en jongeren die extra ondersteuning of hulp nodig hebben, moeten erop kunnen vertrouwen dat die hulp van goede kwaliteit en effectief is. De jeugdsector is een jong kennisveld, maar we weten steeds meer over de effectiviteit van de jeugdhulp. Toch wordt in de praktijk mondjesmaat gebruik gemaakt van deze kennis over wat werkt. Daarom is het essentieel dat gemeenten en zorgaanbieders met elkaar in gesprek gaan over de effectiviteit van de ingezette hulp en ondersteuning. De urgentie daarvan wordt alleen maar onderstreept door de groeiende vraag naar jeugdhulp en de oplopende tekorten. [Hoe kunnen gemeenten samen met zorgaanbieders de omslag maken naar sturen op kwaliteit en resultaat?](#)

Wat weten we dat werkt?

- Dat de zorgpartners de effecten van de hulp en ondersteuning monitoren en met elkaar bespreken. Zorgaanbieders kunnen alleen effectieve jeugdhulp bieden als ze weten wat werkt en doen wat werkt. Veel interventies zijn echter nog niet 'bewezen' effectief. Dat betekent niet

dat de kwaliteit slecht is maar dat het bewijs voor effectiviteit ontbreekt. Daarom is het zo belangrijk om de effecten van de hulp en ondersteuning te monitoren en te bespreken.

[Meer informatie over effectieve aanpak](#) | [Meer informatie over effectieve interventies](#)

- Dat gemeenten en zorgaanbieders samen sturen op de effectiviteit van de hulp door antwoord te geven op de vraag: ‘Doen we de goede dingen en doen we die dingen goed?’ Dat ze samen in gesprek gaan over de uitkomsten van de hulp en daar waar nodig een verbetercyclus in gang zetten.

Lokaal jeugdbeleid is meer dan jeugdzorg

De gemeente speelt een belangrijke taak op het gebied van jeugdzorg. Maar er is meer nodig om ervoor te zorgen dat kinderen en jongeren kansrijk kunnen opgroeien: een bredere blik en een integrale aanpak. Die moet een toekomstperspectief bieden die de zorgen en verwachtingen van deze doelgroep serieus neemt. Kansenongelijkheid, armoede, woningnood en klimaat zijn allemaal onderwerpen die grote gevolgen hebben voor het leven en de toekomst van jongeren. Daarom is het zo belangrijk om ook hun perspectief mee te nemen in de gemeentelijke besluitvorming. Zo betrek je ook kinderen en jongeren meer bij het beleid, wat weer kan bijdragen aan innovatieve en duurzame oplossingen.

Na de verkiezingen

Het Nederlands Jeugdinstuut helpt gemeenteraadsleden zicht en grip te krijgen op het jeugdveld. Op onze website vindt u een pagina met [veelgestelde vragen van gemeenten over de jeugdsector](#). Bekijk ook ons [overzicht van het jeugdveld en de belangrijke partners](#).

Wij werken samen met de Nederlandse Vereniging van Raadsleden. Op de [digitale leeromgeving](#) staan naast andere interessante informatie voor raadsleden ook onze informatieproducten. Het NJi organiseert samen met de Nederlandse Vereniging van Raadsleden raadsacademies over het jeugdveld.

Voor meer informatie neem contact op met [Bram van den Berg](#).